

Nr 594

Av herr **Elmwall m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 147, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.*

Den nu framlagda propositionen nr 147 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. synes i sak innebära förbättringar för sexårsperioden i jämförelse med det hittills tillämpade regleringssystemet. Att dessa förbättringar hälsas med tillfredsställelse av jordbrukarna är uppenbart. Men samtidigt måste man med beklagande konstatera, att förutsättningarna för att uppnå det hittills uppställda målet, inkomstlikställighet med industriarbetare i dyrortsgrupperna 2 och 3 för utövare av s. k. basjordbruk, dvs. jordbruk om 10 å 20 hektar inom slättbygdsområdena, icke vidhållits utan denna inkomstlikställighet efter sex år skall anpassas till förhållandena i storleksgrupperna 20 å 30 hektar inom slättbygdsområdena. Det är här fråga om jordbruk av sådan storleksordning, att man rätteligen borde jämföra dess innehavare med industriarbetare med specialutbildning eller arbetsledande förmän.

Utän att, på grund av vad sålunda anförts, vilja ifrågasätta någon ändrad målsättning i stort under den föreslagna 6-årsperioden 1 september 1959—31 augusti 1965, anser vi oss böra påyrka vissa detaljändringar i, eller tillägg till, de förslag, som framlagts i propositionen.

Brödsäd och brödsädsprodukter

Jordbruksnämnden har uttalat önskemål om viss ändring av nuvarande kvalitetsföreskrifter och i samband därmed ifrågasatt ändring av prisavräkningsförfarandet. Genom ändringen skall regleringsorganets, dvs. Föreningen Svensk spannmålshandel, inlösningsskyldighet kunna begränsas till att avse endast i egentlig mening fullgod brödsäd.

Häremot är i och för sig intet att invända. Men det är synnerligen angeläget, att odlarnas säkerhet blir tillgodosedd. Det kan finnas skäl att antaga att efter år 1960, då delvis ändrade kvalitetskrav uppställs, osäkerheten ur bedömningssynpunkt blir än mer märkbar. Erfarenheterna visar, att kvalitetsbedömningen av brödsäd hittills icke alltid omhänderhafts av tillräckligt kvalificerad personal. Därtill kommer att bedömningen verkställts av anställningshavare hos köparen. Säljaren har icke haft reell möjlighet att kontrollera bedömningens riktighet. Ibland har odlaren, kanske

oriktigt, misstrott kvalitetsbedömningen, men i andra fall har han säkert haft grundad anledning anta att bedömningen blivit felaktig till hans nackdel. Om ett för båda parter tillfredsställande system skall erhållas, fordras att bedömningen genomföres av opartiska personer, som äger erkända kvalifikationer. Det lämpligaste torde vara att provtagning och bedömning anförtros åt en särskild, fristående bedömningsförening och att dess anlitande göres obligatoriskt. Enligt vad som upplysts, använder sig en centralförening, Östergötlands, redan nu av opartiska kvalitetsbedömare och på mjölkens område anses självklart inom mejeriföreningarna att anlita mjölkbedömningsföreningarnas personal för kvalitetsbestämningen. Slakteriföreningarna anlitar av veterinärstyrelsen godkända bedömare, men här föreligger den skillnaden att bedömarena är anställda och avlönade av föreningen själv. Det förstnämnda systemet måste vara att föredraga för spannmålen, särskilt som spannmålshandeln omhänderhas av olika kategorier köpare.

I propositionen har föreslagits viss ökning av antalet prisorter. Detta är ur jordbrukarnas synpunkt lämpligt. Än bättre hade varit — och även sakligt motiverat — om prisavdrag ej tillämpats vid dessa nya prisorter. Och det vore önskvärt att ytterligare prisorter kunde tillkomma. Särskilt Mellansverige har hittills varit missgynnad i detta avseende. Man kan med fog ställa frågan, varför denna del av landet blivit så missgynnad i detta regleringsavseende i jämförelse med vissa andra delar av landet. I stort innebär ju prisortssystemet en utjämning mellan jordbrukare, men det kan förutsättas att kvarnindustrien efter slutförd centralisering och rationalisering bör bära en del av dessa fraktkostnader.

Mjök och mejeriprodukter

I propositionen förelås, att utjämningsavgifter å mjök, grädde och ost samt mjölkavgift även i fortsättningen skall kunna upptagas och att de medel, som härigenom inflyter, skall tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för att i första hand användas till utbetalning av utjämningsbidrag för vid mejeri invägd mjök ävensom till täckande av kostnader för säsongmässig lagring av smör samt av exportförluster på smör och andra mejeriprodukter. Jordbruksnämnden förutsättes att liksom hittills utfärda närmare bestämmelser om användningen av medel till nu angivna ändamål.

Mot detta är intet att invända. Förutsättningen är dock att fördelningen sker efter rättvisa och ändamålsenliga grunder. Huruvida så hittills skett har diskuterats, och från många håll har kritik riktats mot de tillämpade fördelningsgrunderna. Denna kritik kommer kanske särskilt från mjökproducenterna i mälardalen. De förmenar att de får lämna bidrag till andra områden i större omfattning än som är betingat av marknadsmässiga för-

hållanden eller ur regleringssynpunkt riktigt. Man har också pekat på att inom Mälardalen, vilket område på grund av jordnatur och läge i förhållande till viktiga avsättningsorter väl lämpar sig för mjölkproduktion, en stor del jordbruk blivit kreaturslösa eller kreaturssvaga. Trots att många små jordbruk sammanslagits utgör medelkoantalet hos jordbrukarna i detta område endast nio. Det bör få ankomma på jordbruksnämnden att vid utfärdande av bestämmelser om användningen av ifrågavarande utjämningsmedel beakta vad ovan anförts och dessutom att beakta vådorna i prishänseende av att mjölkproduktionen minskar kring de stora konsumtionsorterna.

Mjölksöcket

Enligt föreliggande förslag från jordbruksnämnden i anledning av överenskommelsen med jordbrukets förhandlingsdelegation bör bl. a. kemiskt rent mjölksocker (tulltaxenr 29:43) återföras till jordbruksregleringen och beläggas med en införselavgift som utgör 26 procent av importvärdet. Departementschefen har emellertid icke funnit skäl föreligga att för närvarande biträda nämndens förslag. Inom mejerihanteringen har emellertid produktion av mjölksocker fått allt större ekonomisk betydelse. Erfarenheterna av nuvarande gränsskydd ger vid handen att det är helt otillfredsställande. Med hänsyn taget också till den omständigheten, att mjölksocker är en produkt av mjölk och som sådan utgör en integrerande del av mejerihanteringen bör denna tillverkning höra hemma inom jordbruksprisregleringens ram.

Fodersäd

I propositionen föreslås att det hittillsvarande stödet för fodersäden skall kunna kompletteras med stödköpsförfarande. Att en dylik komplettering är i hög grad av behovet påkallad är påtagligt. Det hittillsvarande stödet har icke fungerat med påföljd att priserna för bl. a. havre tidvis kommit att ligga på en nivå som varit synnerligen otillfredsställande för odlarna. Eftersom havre till avsalu huvudsakligen odlas i Mellansverige har det varit denna av flera missväxtår drabbade del av landet som även i prisavseende blivit missgynnad beträffande en av sina huvudprodukter. För att detta icke skall upprepas även med det föreslagna, nya systemet bör garantier skapas för att stödköpen sätter in när priserna på fodersäd hotar att nedgå under en viss nivå. Denna nivå bör överensstämja med den som gäller för vete, beräknad efter de olika produkternas fodervärde. Detta skulle innebära, att eftersom för vetet föreslås en nedre prisgräns av 38 kronor per dt stödköp under alla förhållanden bör tillgripas, när havrepriset hotar att sjunka under 31 öre per kg.

Det må i detta sammanhang framhållas, att fläskpriset, även om detta

skulle sjunka till den nedre prisgränsen, vilken föreslagits till 384 öre per kg, väl täcker ett dylikt havrepris.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att frågan om objektiv kvalitetsbedömning av spannmål måtte bli föremål för utredning så att förslag i motionens syfte kan föreläggas riksdagen, innan de nya kvalitetsbestämmelserna träder i tillämpning år 1960,

att frågan om utvidgning av prisorternas antal upptages till övervägande under avtalsperioden med beaktande av i motionen anförda synpunkter,

att jordbruksnämnden bemyndigas att vid utfärdande av föreskrifter för användande av utjämningsmedel på mjölk- och mejerihanteringens område beakta vad i motionen anförts i detta hänseende,

att förslag framlägges till nästa års riksdag om återförande till jordbruksregleringens tillämpningsområde av kemiskt rent mjölksocker (tulltaxenr 29:43) och uttagande för denna produkt av samma införselavgift som gäller för kemiskt icke ren vara, och

att stödköp av fodersäd tillgripes då priset på havre tenderar att sjunka under 31 öre per kg.

Stockholm den 5 maj 1959

Emil Elmwall

Sven Vigelsbo

Erik Grebäck

Nr 595

Av herr **Lundmark m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 147, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.*

(Lika lydande med motion nr 486 i Första kammaren)

Stockholm den 5 maj 1959

Gunnar Lundmark

R. Lassinantti

J. V. Berglund

Sigfrid Jonsson